

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก” ขอสรุปผลการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ 3 ประการดังนี้คือ

1. เพื่อฝึกรวมครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก ให้มีความรู้และสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเรียนการสอน และการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ความสามารถของครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก ในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเรียนการสอนและการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายหลังปฏิบัติการสอนตามแผนการสอนของครูที่เข้าร่วมโครงการ ที่ได้ออกแบบไว้

สรุปผลและอภิปรายผล

ด้านการฝึกรวมครูประจำการโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ

การฝึกรวมครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อให้คุณครูได้มีความรู้และสื่อความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนของคุณครูได้ และให้คุณครูได้มีความรู้และสื่อความหมายตรงกันเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริง ซึ่งโรงเรียนในโครงการพระราชดำริส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การเรียนการสอนแบบบูรณาการจึงเป็นช่องทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาข้อจำกัดของครูประจำการ การเขียนแผนการสอนของ

ครูประจำการเป็นข้อกำหนดมาตรฐานการเรียนการสอน สุดท้ายครูประจำการที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเชื่อมโยงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้ตามสภาพจริง

นอกจากการให้ความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เป็นนโยบายของรัฐบาลและเป็นเป้าประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แล้ว การเปิดโลกทัศน์ให้กับครูประจำการก็เป็นเรื่องสำคัญ คณะนักวิจัยจึงได้กำหนดหัวข้อการฝึกอบรมไว้ 4 ประการคือ การปฏิรูปการเรียนรู้และการบูรณาการเรียนรู้อันเนื่องมาจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้เพื่อการเรียนการสอน วิธีการสอนแบบบูรณาการ และการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริง รวมถึงยังมีการประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สำหรับวิทยากรในการฝึกอบรมครั้งนี้ได้ใช้วิทยากรที่มีทั้งความรู้และประสบการณ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูประจำการ

ผลการประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ ให้ผู้ช่วยนักวิจัยสัมภาษณ์ และการเสวนาในการประชุมกลุ่มย่อย พบว่า การกำหนดชื่อเรื่องของการฝึกอบรมทั้ง 4 เรื่องดีมาก ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยากเรียนรู้ อยากแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยากเพิ่มเติมความรู้ เปิดโอกาสให้ครูได้เปิดโลกทัศน์ เปิดโอกาสให้ครูได้พบกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพราะเป็นสิ่งที่ครูทุกคนต้องรู้ และนำมาปฏิบัติให้ได้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบ สำหรับวิทยากรที่ให้ความรู้ มีความรู้ดี มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ดีมากทุกคน ทำให้ครูได้เพิ่มมุมมองใหม่ ๆ แต่สิ่งที่ครูผู้เข้ารับการอบรมเรียกร้องคือเรื่องของเวลาของการฝึกอบรมน้อยไป ควรมีเวลาให้มากกว่านี้

การฝึกอบรมให้ความรู้และเปิดโลกทัศน์ให้กับครูประจำการครั้งนี้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนใด ๆ ก็ตามต้องเริ่มจากครูก่อน เนื่องจากครูเป็นผู้ขับเคลื่อนการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับความเห็นของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2551 : 8) ที่กล่าวว่า นักวิชาการสากลในปัจจุบันได้ตระหนักจากผลการศึกษาวิจัยที่กระทำมาโดยตลอดว่า การวิจัยและพัฒนาจะต้องเริ่มที่ระดับบุคคลก่อนจึงจะส่งผลดีต่อไปยังกลุ่มบุคคล และสังคมได้ในที่สุด มากกว่าที่จะมีจุดเริ่มต้นของการวิจัยและการจัดการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาเกือบ 20 ปี เน้นที่กฎหมายและการเปลี่ยนแปลงระดับบริหารจัดการ ขณะที่ครูประจำการที่ขับเคลื่อนการศึกษาถูกละเลยเป็นอันดับสุดท้าย ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาไทยต่ำกว่าในหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคเดียวกัน เพราะครูประจำการยังปฏิบัติการสอนเหมือนเดิม ขณะที่สังคมไทยและสังคมโลกเปลี่ยนแปลง แต่ก็ต้องเข้าใจครูประจำการที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมในความรู้และวิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ ซึ่งหน่วยงานที่ครูสังกัดต้องรับผิดชอบ

การฝึกอบรมให้ได้รับความรู้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายแห่งรัฐและเป็นเป้าประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดให้การเรียนการสอนครูประจำการต้องยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักยึดในการดำเนินการเรียนการสอน สอดคล้องกับความเห็นของ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2547: 7) ที่มีความเห็นว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสิ่งล้ำค่าของสังคมไทยปัจจุบัน ปรากฏในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาตั้งแต่ พ.ศ.2517

ยิ่งเวลาผ่านไปมากเท่าไร หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็ยิ่งมีความสำคัญยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ มาในช่วงสิบปี
หลังนี้ วงวิชาการในระดับอุดมศึกษาได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ ให้มีการศึกษาหาแนวทางต่าง ๆ ให้
ประชาชนไทยได้ดำเนินรอยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกันให้มากและเหมาะสมยิ่งขึ้นในทุกด้าน ทุก
ระดับ โดยให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนด้วย ดังนั้นการให้ประชาชนไทยดำเนินรอยตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้นนั้น ควรให้ความรู้และปลูกฝังความคิดเรื่องนี้ให้กับเยาวชนก่อน การนำ
ความรู้ทอต่อสู่เยาวชนนั้น สะพานหรือตัวเชื่อมที่สำคัญคือครูประจำการที่กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ
และเยาวชนวัยเรียนให้ความเชื่อและศรัทธาครูอยู่แล้ว เหลือเพียงการให้ความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องกับครูจึง
เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพื่อให้ครูไปถ่ายทอดความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องต่อศิษย์อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์ความสามารถของครูประจำการ โรงเรียนในโครงการ

พระราชดำริ

การประเมินผลสัมฤทธิ์ความสามารถของครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก ในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงเพื่อการเรียนการสอนและการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อทดสอบความรู้ของครูประจำการที่เข้ารับการอบรม การทดสอบ
ครั้งนี้เพื่อทดสอบความรู้ในเนื้อหาที่วิทยากรให้การอบรมไว้ แยกเป็น 4 ประเด็นคือ การปฏิรูปการเรียนรู้ และ
การบูรณาการเรียนรู้อันเนื่องมาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้เพื่อการเรียนการสอน วิธีการ
สอนแบบบูรณาการ และการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริง ในการอบรมครั้งนี้ มีครู
ประจำการสมัครเข้ารับการอบรมเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเรียนการสอนแบบ
บูรณาการของครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่
การศึกษานครนายก” จำนวน 22 โรงเรียน จาก 4 อำเภอ จำนวน 154 คน ครูประจำการครูทั้งหมดที่เข้ารับการอบรม
รับผิดชอบสาระการเรียนรู้มากกว่า 1 สาระการเรียนรู้ และรับผิดชอบมากกว่า 1 ชั้นเรียน

หลังการฝึกอบรมครูประจำการตามตารางที่กำหนด คณะนักวิจัยได้ทำการทดสอบความรู้และความเข้าใจ
เชิงเนื้อหาจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคน ด้วยแบบทดสอบที่คณะนักวิจัยสร้างขึ้น โดยแบบทดสอบแบ่งเป็น 4 ด้านตาม
หัวข้อการฝึกอบรม ผลการทดสอบพบว่า ทุกด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบถูกเฉลี่ยเกินกว่าร้อยละ 75 โดยเรียงตามลำดับ
เนื้อหา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ และการบูรณาการเรียนรู้อันเนื่องมาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 75.16 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
และการประยุกต์ใช้เพื่อการเรียนการสอน ร้อยละ 81.10 วิธีการสอนแบบบูรณาการ ร้อยละ 80.23 และ
การเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริง ร้อยละ 77.78 จึงสรุปได้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกท่านมี
ความรู้ในเนื้อหาเพียงพอในเนื้อหาสาระของการฝึกอบรม เพื่อนำความรู้ไปเขียนแผนการสอนในบริบทจริงของตนได้

จึงสรุปได้ว่า คณะนักวิจัยได้ดำเนินการฝึกอบรมครูประจำการโรงเรียนในโครงการ

พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก ให้มีความรู้และมีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเรียนการสอน และการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามที่คณะนักวิจัยได้กำหนดไว้ เป็นเป้าประสงค์แรกของวัตถุประสงค์การวิจัยข้อนี้

ส่วนเป้าประสงค์ที่สองของวัตถุประสงค์การวิจัยข้อนี้คือ ทำอย่างไรเมื่อครูประจำการมีความรู้ทางทฤษฎีแล้วมีความสามารถในการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติการเขียนแผนการสอนของตนเองให้เชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้คือ ในการฝึกอบรมครูประจำการครั้งนี้ ครูประจำการทุกคนที่เข้ารับการฝึกอบรมไม่เพียงมีความรู้ในภาคทฤษฎีอย่างเดียว ต้องมีภาคปฏิบัติด้วยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกการเรียนการสอนในการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการทั้ง 2 รูปแบบคือ การเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการภายในวิชา และการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเลือกรูปแบบการเขียนแผนการสอนรูปแบบใดขึ้นอยู่กับสภาพจริงที่ครูปฏิบัติหรือได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน การเรียนการสอนแบบบูรณาการมีความจำเป็นสำหรับโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เต็มชั้นเรียน มีครูไม่ครบสาระการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษา มีงบประมาณน้อยเพราะรัฐบาลใช้นโยบายจัดสรรงบประมาณรายหัว แต่จะด้วยเหตุผลใดก็ตามโรงเรียนทุกโรงเรียนต้องถูกตรวจวัดคุณภาพการศึกษาทั้งหน่วยงานต้นสังกัด และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จึงเป็นภาระของโรงเรียนและครูที่ต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว วิธีการจัดการเรียนการสอนให้การศึกษานักเรียนมีคุณภาพเป็นเรื่องท้าทายและอยู่ในขีดความสามารถที่โรงเรียนและครูพึงทำได้ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจึงเป็นช่องทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเป็นนโยบายแห่งรัฐที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้จัดการศึกษาต้องคำนึงถึง 2 เรื่องคือ เรื่องแรกต้องนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาและการเรียนการสอน เรื่องที่สองคือต้องจัดการศึกษาและการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ใช้คนเป็นศูนย์กลาง แต่กระบวนการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาผ่านการแก้ไขกฎหมาย แต่กระบวนการขับเคลื่อนการศึกษาโดยมีครูเป็นศูนย์กลาง ไม่ได้มีการขับเคลื่อน เพราะครูยังสอนหนังสือด้วยวิธีการเดิม ๆ ขณะที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว ปัญหาที่ครูยังสอนหนังสือด้วยวิธีการเดิม ๆ ก็น่าเห็นใจเมื่อมองในรายละเอียด เพราะครูยังมีหน้าที่อีกมากมายนอกเหนือจากการสอนหนังสือ อีกทั้งคุณครูเหล่านี้ขาดโอกาสในการพัฒนาการเรียนรู้ในความรู้ใหม่ ๆ วิธีการถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ แต่คุณครูเหล่านี้ไปทุ่มเทการพัฒนาตนในเรื่องวิทยฐานะเพื่อการมีตำแหน่งและเงินเดือนที่สูงขึ้น รวมถึงการละทิ้งชั้นเรียนส่งผลให้นักเรียนขาดโอกาสในการเรียนรู้ตามศักยภาพของตน นี่คือนโยบายการศึกษาไทยที่สะสมมานานส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม

ในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จึงเป็นงานวิจัยที่มุ่งพัฒนาครูให้มีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จึงเป็นงานวิจัยที่มุ่งพัฒนาครูให้มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน และการสอนแบบบูรณาการก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอนได้ภายใต้ข้อจำกัดที่ครูไม่เพียงพอและมีครูไม่ครบตามสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาและเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อีกทั้งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่ประสงค์จะให้ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ซึ่งการศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้

หลังการฝึกอบรมครูประจำการแล้ว ครูประจำการที่เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม ไม่ว่าจะมีความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความรู้ด้านหลักการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการ

ทั้งแผนการสอนแบบบูรณาการภายในวิชา และแผนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา ไปเขียนเป็นแผนการสอนแบบบูรณาการของตนเองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนในภารกิจด้านการสอนปัจจุบัน กระบวนการเขียนแผนการสอนของครูจะต้องกลับไปเขียนในโรงเรียนของตน โดยคณะนักวิจัยได้กำหนดไว้ 2 สัปดาห์ แต่ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ครูกลับไปเขียนที่โรงเรียนนั้น ทีมนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจะไปเยี่ยมและติดตามผลในโรงเรียนที่ครูสังกัด เพื่อให้คำแนะนำและให้การช่วยเหลือในกรณีที่มีข้อสงสัยและมีปัญหาในการเขียนแผนการสอน

ในการนิเทศและติดตามผลการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของครูประจำการครั้งนี้ ทำให้คณะนักวิจัยได้ทราบปัญหาของครูในการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการ และช่วยแก้ไขปัญหให้กับคณะครูได้จำนวนหนึ่ง ซึ่งทำให้คณะนักวิจัยได้ทราบความก้าวหน้าการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของครูในโรงเรียนต่าง ๆ ในการนิเทศและติดตามผลการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของครูนั้น คณะนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยพิจารณาใน 7 ประเด็นคือ

- 1.ชื่อเรื่องและเวลาที่ใช้สอน
- 2.จุดประสงค์การเรียนรู้
- 3.สาระสำคัญ
- 4.เนื้อหาสาระ
- 5.กิจกรรมการเรียนการสอน
- 6.สื่อการเรียนการสอน
- 7.การวัดผลและประเมินผล

การสอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแผนการสอนแบบบูรณาการทั้ง 2 รูปแบบ พิจารณาในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยคำนึงถึงหลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไขคือ

- 1.มีความพอประมาณ ได้แก่ การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคอาหารในระดับพอประมาณ
- 2.มีเหตุผล ได้แก่ ตัดสินใจในระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
- 3.มีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีเงื่อนไขการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง ภายใต้ 2 เงื่อนไขคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรู้รอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน และมีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ผลการประเมินพบว่า ครูประจำการโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก มีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเรียนการสอนและการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงได้ดีในระดับหนึ่งคือ ในการลงพื้นที่ที่คณะนักวิจัยเพื่อติดตามผลการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ พบว่า ผลงานการเขียนแผนการสอนของครูประจำการแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่หนึ่งเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเสร็จสมบูรณ์ กลุ่มนี้มีความรู้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแผนการสอนแบบบูรณาการค่อนข้างดี แต่ยังมีกังวลในเรื่องการเขียนว่าถูกต้องหรือไม่ ขั้นตอนการเขียนครบถ้วนสมบูรณ์ และมีความสอดคล้องกันในขั้นตอนต่าง ๆ หรือไม่ เมื่อคณะนักวิจัยลงพื้นที่เพื่อพูดคุยทำให้ครูประจำการมีความมั่นใจมากขึ้น

กลุ่มที่สอง ครูประจำการมีผลงานการเขียนยังไม่เสร็จสมบูรณ์แต่มีความก้าวหน้าในผลงานการเขียนก้าวหน้าไปมากแล้ว ครูประจำการกลุ่มนี้มีความรู้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแผนการสอนแบบบูรณาการค่อนข้างดี แต่ยังมีกังวลใน 2 เรื่องคือ การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใส่ในการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการ และการเขียนความเชื่อมโยงของแผนการสอนแบบบูรณาการทั้งแผนการสอนแบบบูรณาการภายในวิชา และแผนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา ในการเชื่อมโยงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครูประจำการมีข้อกังวลว่าจะเชื่อมโยงส่วนใดในแผนการสอนของตน เชื่อมโยงแล้วสอดคล้องกันหรือไม่ และถูกต้องตามหลักวิชาการหรือไม่ อีกส่วนหนึ่งครูประจำการมีข้อกังวลในการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของตนเองว่า ถูกต้องตามหลักวิชาการหรือไม่ และมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันทุกขั้นตอนหรือไม่ ข้อกังวลต่าง ๆ เหล่านี้ครูประจำการโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ มีความชัดเจนขึ้นสามารถเขียนแผนการสอนของตนเองต่อไปได้เมื่อคณะนักวิจัยได้ลงพื้นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการติดตามผล

กลุ่มที่สาม ครูประจำการมีผลงานการเขียนยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ผลงานมีความก้าวหน้าน้อย เมื่อคณะนักวิจัยลงพื้นที่เพื่อการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้แล้ว พบว่าครูประจำการกลุ่มนี้ก็มีความรู้ในด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีความรู้ด้านแผนการสอนแบบบูรณาการทั้ง 2 รูปแบบค่อนข้างดีเช่นกัน แต่ผลงานการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการมีความก้าวหน้าน้อย ได้รับคำอธิบายว่าเป็นช่วงของการเปิดภาคการศึกษาครูต้องปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอนและภารกิจอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนมอบหมายมากมาย ทำให้ครูประจำการเหล่านี้มีเวลาในการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการน้อย ทำให้งานเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของตนเองล่าช้า การลงพื้นที่ของคณะนักวิจัยเพื่อการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ครูประจำการมีความสบายใจขึ้น มีความชัดเจนในประเด็นการเขียนมากขึ้น มีความมุ่งมั่นที่จะเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของตนเองให้เสร็จสมบูรณ์ต่อไป

สรุปได้ว่า หลังการฝึกอบรมครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก ครูประจำการที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีความรู้ด้านการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการทั้งแผนการสอนแบบบูรณาการภายในวิชาและแผนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชาค่อนข้างดี พิจารณาจากผลการทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรม หลังจากนั้นครูประจำการต้องกลับไปเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของตนในโรงเรียนที่ครู

ปฏิบัติหน้าที่ตามสภาพจริง เมื่อเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ คณะนักวิจัยได้เริ่มลงพื้นที่เพื่อการพูดคุยนิเทศ ติดตามผลความก้าวหน้าของผลงานการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของครูประจำการในโรงเรียนที่ครูประจำการปฏิบัติหน้าที่อยู่ พบว่า ผลงานการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของครูประจำการเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มแรก เขียนแผนการสอนเสร็จสมบูรณ์ แต่มีความกังวลใน 2 เรื่องคือ เรื่องการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใส่ไว้ในแผนการสอนแบบบูรณาการของตน และการเขียนแผนการสอนมีความเชื่อมโยงกันหรือสอดคล้องกันหรือไม่ ทั้งกลุ่มที่เขียนแผนการสอนแบบบูรณาการภายในวิชา และเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชา กลุ่มที่สอง ผลงานการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของตนยังไม่เสร็จสมบูรณ์ แต่มีผลงานการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการมีความก้าวหน้าไปมากแล้ว แต่ยังมีความกังวลว่าสิ่งที่ตนเองเขียนถูกต้องตามหลักวิชาการหรือไม่และมีความสอดคล้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในขั้นตอนต่าง ๆ หรือไม่ กลุ่มที่สามผลงานการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการมีความก้าวหน้าน้อย ได้รับคำอธิบายว่า เป็นช่วงของการเปิดเทอมครูต้องปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอนและภารกิจอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนมอบหมายจำนวนมาก ทำให้ครูประจำการเหล่านี้มีเวลาในการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของตนได้ ผลงานเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของตนเองล่าช้า ดังนั้นในการลงพื้นที่ของคณะนักวิจัยเพื่อการพูดคุยนิเทศติดตามผลช่วยให้ครูประจำการโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ มีความมั่นใจเพิ่มขึ้น คลายความกังวล คลายข้อสงสัย สามารถดำเนินการเขียนแผนการสอนให้มีความแล้วเสร็จสมบูรณ์ได้ การลงพื้นที่ของคณะนักวิจัยเพื่อการพูดคุยนิเทศติดตามผล รวมถึงการให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ จึงมีความสำคัญยิ่งต่อผลสำเร็จของงานการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

ความล่าช้าของการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ อาจเกิดจากความกังวล ความไม่มั่นใจ การมีข้อสงสัย ทำให้ครูประจำการไม่กล้าตัดสินใจลงรายละเอียดในการเขียนแผนการสอน โดยกังวลว่าสิ่งที่ตนเองเขียนในแผนการสอนนั้นจะไม่สอดคล้องและไม่เชื่อมโยงกัน ซึ่งเป็นไปตามความเห็นของ ชนาธิป พรกุล (2555 : 109) ที่กล่าวว่า การออกแบบการสอนเป็นการวางเค้าโครง (Outline) ของการสอน ทำให้เห็นภาพรวมของการเรียนการสอนเป็นขั้นตอน การเขียนแผนการสอนเกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการสอน การมองแต่ส่วนย่อยทำให้ครูประจำการเกิดข้อกังวล สงสัยได้ ดังนั้นหากครูประจำการออกแบบการสอนก่อนเขียนแผนการสอน จะทำให้การเขียนแผนการสอนง่ายขึ้น

การเรียนการสอนที่ผ่านมาโรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาหรือรายสาระการเรียนรู้ และจัดเป็นชั้นเรียน แต่ในสภาพปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลง เยาวชนในวัยเรียนลดลง เป้าหมายการศึกษาเปลี่ยนไป การพัฒนาคนมีความสำคัญมากขึ้น โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร อยู่ห่างไกลความเจริญ อยู่ในพื้นที่ที่มีพัฒนาด้านการพัฒนา และเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูประจำการจำนวนน้อย การจัดการเรียนการสอนแบบ

บูรณาการจึงเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนอีกช่องทางหนึ่ง แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทย มุ่งหวังให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning – Based Society) หรือเป็นยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ การทำงานที่เน้นการบูรณาการเพื่อเยาวชนไทย คนไทยสามารถทำงานดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลกลมกลืนอย่างเป็นธรรมชาติ อีกทั้งร่วมมือร่วมใจ ร่วมพลังกันในการทำงานให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนจึงควรเน้นแบบบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนจึงเน้นแบบบูรณาการ และควรเป็นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการอีกด้วย สอดคล้องกับความเห็นของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2560 : 11) ที่กล่าว การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการมีความจำเป็นด้วยเหตุผลคือ ชีวิตจริงเกี่ยวข้องกับศาสตร์หลากหลาย ไม่ใช่กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะ จึงต้องจัดการเรียนการสอนแบบให้ตรงตามสภาพจริง เพื่อให้สามารถถ่ายโอนความรู้ไปใช้ได้จริง เป็นการจัดการความซับซ้อนของเนื้อหาในต่างศาสตร์ การจัดเนื้อหาผสมผสานจึงเป็นการลดความซับซ้อนโดยที่จัดสอนในศาสตร์หรือวิชาใดวิชาหนึ่ง จึงทำให้ลดเวลาสอนไปด้วย และประการสุดท้าย ทำให้ผู้เรียนรู้อย่างลึกซึ้งไม่ผิวเผิน เพราะได้เรียนรู้เนื้อหาที่สัมพันธ์กัน จึงเน้นการเรียนรู้จริง เรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ ประยุกต์ความรู้ได้ หรือเกิดการถ่ายโยงความรู้ ดังนั้นการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการจึงมีความสอดคล้องกับยุคปฏิรูปการเรียนรู้

ด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ

ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายหลังจากที่ครูประจำการที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และครูประจำการได้นำความรู้เหล่านั้นมาเขียนเป็นแผนการสอนแบบบูรณาการของตน เมื่อเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของตนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้นำแผนการสอนแบบบูรณาการของตนไปปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนที่ครูประจำการรับผิดชอบในโรงเรียนของตน ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูประจำการใช้ปฏิบัติการสอนที่คณะนักวิจัยสังเกตได้คือนักเรียนมีความสุข สนุกสนาน มีพฤติกรรมอยากเรียนรู้ อยากมีส่วนร่วม เมื่อสอบถามครูประจำการผู้ปฏิบัติการสอนก็ได้รับคำตอบเช่นเดียวกันว่า นักเรียนมีความสนใจดี อยากมีส่วนร่วม มีพฤติกรรมอยากเรียนรู้ สนุกสนาน มีความสุขในการเรียน มีน้ำใจในการช่วยเหลือครูและเพื่อนนักเรียน เมื่อพิจารณาถึงการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคะแนนที่ครูประจำการทดสอบหลังปฏิบัติการสอนพบว่า คะแนนจากการทดสอบส่วนใหญ่ได้เกินกว่าร้อยละ 50 ถือว่าเป็นคะแนนที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับ การสอนที่ครูประจำการเคยใช้สอนมาก่อนหน้านี้ เมื่อคณะนักวิจัยได้สอบถามนักเรียนถึงคะแนนที่นักเรียนได้จากการทดสอบของครูประจำการ นักเรียนส่วนใหญ่พอใจกับคะแนนที่ได้รับ มีความสุขและสนุกกับการเรียน มีความรู้ และอยากเรียนรู้ รวมถึงสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงมล สิ้นเพ็ง (2551 : 69) ที่กล่าวว่า ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการคือ ผู้เรียนได้รับการ

จัดการเรียนรู้คล้ายสภาพจริง เพราะชีวิตจริงเกี่ยวข้องกับศาสตร์หลากหลาย การดำเนินชีวิต การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต้องบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ไม่ใช่กลุ่มสาระการเรียนรู้ใดโดยเฉพาะ และผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้ง เพราะได้เรียนรู้เนื้อหาที่สัมพันธ์กัน สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐที่ต้องการให้ครูประจำการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพราะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนคือ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหมาย มีความหลากหลาย และสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรู้แจ้ง รู้จริงในสิ่งที่ศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 18)

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการเรียนการสอนนั้น นอกจากเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้แล้ว ยังสอดคล้องกับกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชนไทยอีกด้วย เพราะหนึ่งในสิบประการของคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนชาวไทยคือ คุณธรรมด้านความพอเพียง ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ครอบคลุมคุณธรรมทั้ง 10 ประการ คุณธรรมด้านความพอเพียง เป็นคุณธรรมตามแนวทางพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเป็นคุณธรรมที่สามารถแตกออกเป็นคุณธรรมประการต่าง ๆ ได้ครบทั้ง 10 ประการ นอกจากนั้นคุณธรรมด้านความพอเพียงอาจเปรียบได้กับการลดความโลภ เป็นคุณธรรมที่สอดคล้องกับบริบทของปัญหาซึ่งคุกคามสังคมไทยในปัจจุบัน ทั้งในด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวิกฤตภัยธรรมชาติอย่างภาวะโลกร้อนที่กำลังคุกคามความอยู่รอดของมนุษย์ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (สายฤดี วรกิจโกศาทร และคนอื่น ๆ 2552 : 9)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก” มีข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารการศึกษาคือ ควรกำหนดเป็นนโยบาย และจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาครู ให้มีความรู้เพิ่มขึ้น และมีวิธีการถ่ายทอดความรู้เพิ่มขึ้น รวมถึงวิธีการสอนแบบบูรณาการที่ครูประจำการสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารการศึกษาคือ ควรกำหนดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา เพราะการศึกษาคือการพัฒนาคน การพัฒนาคนที่ดีต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันและนำไปใช้ในอนาคตได้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งให้การ

พัฒนาประเทศยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนการศึกษา

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารการศึกษาคือ ควรกำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึดหลักการบูรณาการ ทั้งหลักสูตรการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนต้องบูรณาการ เพราะการบูรณาการคือการรวมสาระต่าง ๆ เข้าเป็นหน่วยเดียวกันและสอดคล้องกับธรรมชาติผู้เรียน และเป็นข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 รวมถึงแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดให้การเรียนการสอนต้องบูรณาการที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นั่นคือการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการควรเป็นนโยบายผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูประจำการ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูประจำการคือ ครูประจำการเป็นผู้ขับเคลื่อนการศึกษาของชาติให้ เป็นไปในทิศทางตามนโยบายแห่งรัฐ จึงควรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตน โดยครูประจำการต้องวิเคราะห์ผู้เรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครูประจำการคือ ครูประจำการควรมีความสามารถด้านการสอนแบบบูรณาการ โดยเฉพาะครูประจำการที่สังกัดอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนครูประจำการไม่ครบชั้นเรียนและไม่ครบสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะช่วยแก้ไขข้อจำกัดด้านจำนวนครู และลดภาระเรื่องเวลาในการเรียนการสอนลง อีกทั้งนักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น สนุกกับการเรียนการสอน และนำไปประยุกต์ใช้ในจริงในชีวิตประจำวัน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับครูประจำการคือ ครูประจำการต้องสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนครู เพราะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการอาจต้องเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้อื่นที่ครูประจำการที่ ออกแบบการสอนไม่ได้รับผิดชอบ หรืออาจเชื่อมโยงกับชั้นเรียนอื่น ที่อยู่นอกเหนือครูประจำการที่ออกแบบ การสอนรับผิดชอบอยู่ และการสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนครูยังเป็นข้อกำหนดตามมาตรฐานวิชาชีพครูด้วย และยังสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินครูของหน่วยตรวจประเมินอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัยคือคือ นักวิจัยควรออกแบบการวิจัยเพื่อการพัฒนา หรือวิจัย

และพัฒนา คือขณะที่ทำการวิจัยก็พัฒนาในเชิงพื้นที่ไปด้วย โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา นั่นคือปัญหาของการศึกษาได้รับการแก้ไขไปพร้อมกับการดำเนินการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการศึกษาทั้งระบบและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำการ และนักเรียนซึ่งเป็นผลลัพธ์ของการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัยคือคือ นักวิจัยควรออกแบบการวิจัยให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของเวลา คือ การของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ พิจารณาตามปีงบประมาณ แต่การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครูและนักเรียนเกี่ยวข้องกับปีการศึกษา และเกี่ยวข้องกับเวลาเปิดเรียน และปิดภาคการศึกษาอีกด้วย โดยเฉพาะโครงการวิจัยแบบปฏิบัติการต้องคำนึงถึงเงื่อนไขของเวลาที่เหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัยคือคือ ครูประจำการส่วนใหญ่อยากพัฒนาตนเองให้มีความรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความรู้ใหม่ ๆ วิธีการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนการสอน แต่ครูประจำการเหล่านี้มีข้อจำกัดคือ ต้องปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน ไม่สามารถจะทิ้งชั้นเรียนได้ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก นักวิจัยควรออกแบบการวิจัยให้เป็นการวิจัยปฏิบัติการในพื้นที่ (Action Research) โดยนักวิจัยลงไปทำงานในพื้นที่จริงเพื่อขับเคลื่อนภารกิจของครูและนักเรียนได้รับการเรียนรู้เพิ่มขึ้นจากผลงานวิจัยของนักวิจัย เป็นต้น

4. ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัยคือคือ การทำวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่หวังผลการขับเคลื่อนขณะทำวิจัยนั้น การลงพื้นที่เพื่อติดตามพูดคุยหรือเน็ตติดตาม รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาเป็นสิ่งที่จำเป็น รวมถึงความถี่ของการลงพื้นที่เป็นสิ่งจำเป็น

สรุปได้ว่าในการดำเนินการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูประจำการ โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เขตพื้นที่การศึกษานครนายก ครูประจำการโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้รับการฝึกอบรมใน 4 เรื่อง คือการปฏิบัติการเรียนรู้และการบูรณาการเรียนรู้อันหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้เพื่อการเรียนการสอน วิธีการสอนแบบบูรณาการ และการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริง รวมถึงยังมีการประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูประจำการพอใจกับเนื้อหาสาระของการฝึกอบรมในครั้งนี้ รวมถึงพึงพอใจในวิทยากรที่ให้ความรู้ แต่เวลาที่ให้ความรู้มีน้อยไป ผลการทดสอบวัดความรู้ครูประจำการสามารถตอบแบบทดสอบได้คะแนนอยู่ในระดับสูง เมื่อครูกลับไปเขียนแผนการสอนที่โรงเรียนในสังกัดพบว่า ครูประจำการส่วนใหญ่เขียนแผนการสอนแบบบูรณาการของตนบรรลุตามเป้าหมาย แต่มีข้อกังวลและสงสัยอยู่บ้าง เมื่อคณะนักวิจัยลงไปเน็ตติดตามผล ครูประจำการก็มีความชัดเจนขึ้นเพื่อการพัฒนาของงานของตนให้สมบูรณ์ หลังจากนั้นครูประจำการได้นำแผนการสอนแบบบูรณาการของตนไปใช้จริงกับนักเรียนที่ตนเองรับผิดชอบ ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนเกินกว่าร้อยละ 50 มากกว่าการเรียนการสอนเดิมที่ครูประจำการเคยใช้อยู่ และเมื่อสอบถามครูและนักเรียนพบว่า ครูมีวิธีการสอนเพิ่มขึ้น นักเรียนได้เรียนรู้มากขึ้น มีความสุขกับการ

เรียน มีความสนุกกับการเรียน อยากเรียนรู้เพิ่มขึ้น เป็นคุณค่าของการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการ
ปฏิรูปการเรียนรู้ คือนักเรียนมีความสุข นักเรียนได้เรียนรู้มากขึ้น และครูประจำการก็ได้เรียนรู้มากขึ้น